

Afasieteam

Interdisciplinaire diagnostiek en advies

M. Ruiter

Het begrip afasieteam begint steeds meer gemeengoed te worden. Verschillende revalidatiecentra bieden inmiddels deze vorm van interdisciplinaire diagnostische ondersteuning aan. Dit artikel beoogt meer bekendheid te geven aan de afasieteams en hoe zij behandelaars kunnen bijstaan met adviezen voor een gerichte behandeling.

Interdisciplinair

De complexiteit van afasiediagnostiek vraagt om een interdisciplinaire benadering. De daarvoor benodigde faciliteiten zijn niet in elke werksituatie voorhanden. De Stichting Afasie Nederland (SAN) heeft daarom gepleit voor de oprichting van regionale afasieteams. Een afasieteam is een interdisciplinair

team van deskundigen op het gebied van afasiediagnostiek en – behandeling. Het team bestaat doorgaans uit een logopedist, klinisch linguïst, neuropsycholoog en revalidatiearts en heeft een regionale consultfunctie op het gebied van interdisciplinaire diagnostiek bij afasiepatiënten. Elk lid verricht zijn eigen diagnostiek, maar deze wordt in teamverband besproken en er wordt een geïntegreerd verslag/advies opgesteld.

Een afasieteam kan hulp bieden bij:

- de diagnostiek van de afasie inclusief bijkomende niet-linguïstische cognitieve stoornissen die van invloed zijn op de communicatie en de logopedische interventie;
- differentiaal diagnostiek bij gecombineerde taal/spraakproblemen na een CVA;
- het (in overleg met de verwijzer) opstellen van therapieadviezen;
- het verrichten van evaluatieonderzoeken, als basis voor bijstelling van therapiedoelen of adviezen over het afbouwen of stoppen van de therapie.

In de interdisciplinaire afasieteams wordt dus geen behandeling gegeven. De aandacht is primair gericht op diagnostiek en advisering voor de primaire behandelaar. Vanwege clustering van patiënten kunnen afasieteams verder een bijdrage leveren

aan wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en productontwikkeling, waaronder het ontwikkelen van diagnostische middelen en therapieprogramma's.

Doel van de afasietherapie

Afasietherapie richt zich in de (post)acute fase na een CVA niet alleen op herstel van de onderliggende gestoorde taalniveaus, maar ook op het optimaliseren van de communicatieve zelfredzaamheid. Naast herstel van fonologie, semantiek en/of syntaxis stimuleert een logopedist daarom het gebruik van compensatiestrategieën, dat wil zeggen het gebruik (non-)verbale communicatiekanalen en/of hulpmiddelen ter ondersteuning of compensatie van de gestoorde verbale communicatiekanalen.

De communicatieve zelfredzaamheid wordt niet alleen bepaald door de taal- en eventuele spraakstoornissen zelf. Ook niet-linguïstische cognitieve factoren zoals aandacht, geheugen, ziekte-inzicht, psychologische en psychosociale factoren beïnvloeden de mate van communicatieve zelfredzaamheid. Vooral die psychologische en cognitieve factoren lijken te bepalen of de afasiepatiënt alternatieve communicatiekanalen en/of ondersteunende communicatiehulpmiddelen (OC) functioneel kan en wil inzetten.

Door goede diagnostiek van de onderliggende stoornissen in het taalverwerkingsproces kan taaltherapie gericht gegeven worden. De klinisch linguïst van een afasieteam is gespecialiseerd in het in kaart brengen van deze onderliggende taalstoornissen, waardoor symptomen verklaard en al dan niet met elkaar in verband gebracht kunnen worden. Hierbij worden verschillende testinstrumenten gebruikt zoals bijvoorbeeld de Psycholinguistic Assessments of Language Processing in Aphasia (PALPA; Bastiaanse, Bosje & Visch-Brink, 1995) of de Semantische Associatie Test (SAT; Visch-Brink, Stronks & Denes, 2005).

De neuropsycholoog van het afasieteam onderzoekt met name de niet-linguïstische cognitieve factoren, waarbij de volgende vragen centraal kunnen staan:

- Is de patiënt wel in staat te leren? Zo ja, wat is voor hem of haar de beste manier om te leren?
- Kan de patiënt zijn aandacht voldoende richten op het therapiemateriaal?
- Welk therapiemateriaal gebruik je als je patiënt een visuele waarnemingsstoornis heeft?
- Kan en wil de patiënt alternatieven functioneel inzetten?
- In welke fase van het acceptatieproces bevindt de patiënt zich en hoe gemotiveerd is hij?

Om al deze vragen te kunnen beantwoorden en een goed beeld te krijgen van de mogelijkheden voor (voorzetting) van de logopedische interventie, is inzicht in het communicatief, cognitief en psychologisch functioneren nodig.

Verwijzing

In de regel is het de arts (huisarts/neuroloog) die een afasiepa-

Plaats	Afasieteam
Eindhoven	Afasieteam Revalidatiecentrum Blixembosch Postbus 1355 5602 BJ Eindhoven tel. (040) 264 27 42 www.blixembosch.nl
Enschede	Afasieteam Het Roessingh, Roessingh Revalidatiecentrum Postbus 310 7500 AH Enschede tel. (053) 487 54 11 www.roessingh.nl
Friesland	Afasieteam Revalidatie Friesland Hoofdstraat 3 9244 ZN Beetsterzwaag tel. (0512) 38 92 44 www.revalidatie-friesland.nl
Groningen	Afasieteam UMCG, Centrum voor Revalidatie, locatie Beatrixoord Postbus 30002 9750 RA Haren www.centrumvoorrevalidatie-umcg.nl
Huizen	Revalidatiecentrum De Trappenberg Crailoseweg 116 1272 EX Huizen tel. (035) 692 96 10 www.trappenberg.nl
Nijmegen	Afasieteam Nijmegen, Revalidatiecentrum Sint Maartenskliniek Postbus 9011 6500 GM Nijmegen tel. (024) 365 91 57 afasieteamnijmegen@maartenskliniek.nl www.maartenskliniek.nl
Rotterdam	Revalidatiecentrum Rijndam Postbus 23181 3001 KD Rotterdam tel. (010) 241 2402 afasieteam@rijndam.nl www.rijndam.nl
Utrecht	Revalidatiecentrum De Hoogstraat Rembrandtkade 10 3583 TM Utrecht Tel. (030) 256 1211 onderzoeker@dehoogstraat.nl www.dehoogstraat.nl
Wijk aan zee	Heliomare Revalidatie Stg. Afasieteam Kennemerland Relweg 51 1949 EC Wijk aan Zee tel. (0251) 28 82 22
Zwolle	Revalidatiecentrum De Vogellanden Hyacinthstraat 66-A 8001 BB Zwolle m.zwaga@vogellanden.nl www.vogellanden.nl

Tabel 1 Overzicht van afasieteams.

tiënt (op verzoek van de behandelend logopedist) verwijst naar een afasieteam. Afhankelijk van de complexiteit van de problematiek duurt een onderzoek één uur tot enkele uren verdeeld over meerdere contactmomenten. De verwijzer/verwijzend logopedist krijgt aansluitend een verslag toegestuurd met desgewenst adviezen voor een verdere invulling van de behandeling. Het onderzoek wordt vergoed door de meeste zorgverzekeraars.

Meer informatie

Als u naar aanleiding van dit artikel meer informatie wenst, neemt u dan contact op met het afasieteam in uw regio (zie tabel 1).

Samenvatting

Een afasieteam is een interdisciplinair team van deskundigen op gebied van afasiediagnostiek- en behandeling. Het team bestaat doorgaans uit een logopedist, klinisch linguïst, neuropsycholoog en revalidatiearts. Een afasieteam heeft een regionale consultfunctie en kan een behandelaar bijstaan met adviezen voor een gerichte behandeling van afasiepatiënten. In dit artikel worden het doel en de werkwijze van afasieteams nader toegelicht.

Summary

In the Netherlands a multidisciplinary team that is skilled to diagnose and treat aphasia is called an aphasia team. This team generally consists of a speech therapist, a clinical linguist, a neuropsychologist and a doctor of rehabilitation medicine. The team can be consulted by speech therapists who do not work in a multidisciplinary setting. The team can advice therapists on how to set goals for individual therapy in order to treat

aphasics effectively and efficiently. In this article some background information is given on how aphasia teams operate and what goals they aim for.

Keywords

aphasia team

Auteur

Marina Ruiter is als logopedist/spraak- en taalpatholoog werkzaam binnen het afasieteam Nijmegen. Daarnaast is zij als promovenda verbonden aan een onderzoek naar de effecten van een compensatoire strategietraining op de functionele communicatievaardigheid van Broca-afatici.

Correspondentie

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met het afasieteam in uw regio. U kunt ook corresponderen met Marina Ruiter, Sint Maartenskliniek Research, Development & Education, Postbus 9011, 6500 GM Nijmegen m.ruiter@jmaartenskliniek.nl.

Literatuur

- Bastiaanse, R., Bosje, M. & Visch-Brink, E.G. (1995). *Psycholinguïstische Testbatterij voor de Taalverwerking van Afasiepatiënten (PALPA)*. Hove: Lawrence Erlbaum Associates.
- Visch-Brink, E.G., Stronks, D. & Denes, G. (2005). *Semantische Associatie Test (SAT)*. Amsterdam: Harcourt Test Publishers.